Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: „Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 154. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 14-го СЕРПНЯ 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 14, 1956. No. 154. VOL. LXIII.

ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЯ ПОЧАЛА СВОЮ КОНВЕНЦІЮ В ШИКАГО

Шикаго, Ілл. — У понеділок, 13-го серпня, тут почалася крайова передвиборча конвенція Демократичної партії, що має ухвалити свою політичну плятформу та вибрати своїх кандидатів на президента і віце-президента країни. Відкриття конвенції попередив виступ б. президента Трумана з підтримкою кандидатури нюйоркського губернатора Аварела Гарримана, що в багато дечому змінило попередні вигляди конвенції та відразу надала їй в першу чергу характеру гострої боротьби за кандидатів. Початково головний кандидат, якого підтримує Крайовий Комітет партії, Адлей Стівенсон, був впевнений своєї перемоги вже в першому або одному з перших голосувань, але виступ Трумана поважно скомплікував справу, бо деяка кількість делегатів змінила своє становище в користь Гарримана. Рівночасно, з уваги на цей виступ Трумана, видвигнено ряд інших кандидатур, між ними й кандидатуру губернатора Ню Джерзі Роберта Майнера, сенатора Линдано Джансона з Тексасу та інших, включно з губернатором Френком Клементом, що має виголосити „ключеву" промову на конвенції. Обидва головно кандидати на демократичну номінацію, Стівенсон і Гарриман, висловлюють свою впевненість в перемозі. Стівенсон і його приятелі впевнюють, що виступ Трумана в користь Гарримана не приніс поважнішої втрати їхніх голосів, бо з деякими втратами приніс їм і деякі нові голоси з-поміж тих, які мали свої застереження проти Трумана, хоч не мали їх раніше проти Гарримана. Тим часом Труман із свого боку не обмежився до власного виступу в користь Гарримана, але веде посилену аґітацію в користь свого кандидата. Жадних важливіших рішень не передбачувано в першому дні конвенції. Конвенційні наради мали початись вполудне формальним відкриттям та початковими формальностями і привітами, як теж звідомленням про заходи, щоб задержати демократичну контролю нового Конґресу. Резолюційний Комітет ще продовжував свої наради, за закритими дверима, над плятформою та виборчими гаслами. Щойно у вівторок ввечорі виголосить свою головну промову губернатор Клемент і вже після того почнеться змагання за номінацію кандидатів на президента і віце-президента. Шикаго своїть цілком під знаком тісї конвенції. Перебіг конвенційних нарад передадуть поодинокі телевізійні станції і звідомленнями про ці наради заповнені щоденні газети.

ТРУМАН І ЙОГО КАНДИДАТ

Бувший президент Гаррі С. Труман (зліва) стискає руку губернаторові Аверелеві Гарримановi, якого він назвав „найбільш кваліфікованою" людиною в змаганні за здобуття демократичної номінації на кандидата на президента.

Англія відкинула вимоги СССР у справі Єгипту

Лондон. — Англійський уряд офіційно відповів на совєтську ноту з минулого четверга щодо поширення учасників Лондонської конференції в справі Суезького каналу на дальших 22 членів і перенесення тісї конференції до Каїро з пересуненням дати на кінець цього місяця. Москва з свого боку заявила, що її вимоги не мали характеру передумови щодо участи в конференції, і потвердила, що вона візьме участь у Лондонській конференції, яка починається в четвер 16 ц.м. На чолі совєтської делеґації прибуде до Лондону міністер закордонних справ Пепілов, а товаришитимуть йому віцеміністер сов. міністерства закордонних справ Семйонов і керівник відділу для справ Близького й Середнього Сходу Зайцев. Це буде перша подорож Шепілова, як совєтського міністра закордонних справ, до будь-котрої західньої столиці. З усіх інших 24-х запрошених держав тільки Греція повідомила коротко, що вона участи в конференції не візьме; як відомо, Греція знаходиться в затяжному конфлікті з Англією за справу Кипру та шукала підтримки в цьому конфлікті від Єгипту, але водночас не хоче зривати з Заходом, із яким пов'язана своєю участю в НАТО. Західня дипломатія, розгортаючи жваву акцію, яка вможливила б встановити новий міжнародний орган для адміністрації Суезьким каналом і ґарантування свободи комунікації по ньому, старається розгадати інтенції Сов. Союзу. Москва, коментують часописи, хоч використовує нагоду для зміцнення своїх впливів серед азійських і африканських країн піддержуванням акції Нассера, проте водночас не хоче, щоб англо-французькі війська всадовились знову на Середньому Сході і здає собі справу, що Ґамаль Нассер, як кожний химерний диктатор, може одного дня припинити своє залицяння до СССР, або може зникнути, а інший режим в Єгипті може утруднити комунікацію для совєтських кораблів. Тому й Москві залежить на строгих ґарантіях щодо свободи міжнародної мореплавби в тій частині світу. Тим часом арабський світ погрожує, що він радше знищить споруди Суезького каналу й понищить нафтопроводи, які ведуть туди, ані ж погодиться на обмеження суверенности Єгипту в обширі Каналу.

НОВИЙ РОЗВИТОК ПОДІЙ У СПРАВІ СУЕЗУ

НАССЕР ЗАПЕРЕЧУЄ КОМПЕТЕНЦІЮ ЛОНДОНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ І ПРОПОНУЄ ІНШУ КОНФЕРЕНЦІЮ, ЯКА ҐАРАНТУВАЛА Б СВОБОДУ ПЛАВБИ СУЕЗЬКИМ КАНАЛОМ. — У ВАШИНҐТОНІ ДВОПАРТІЙНА КОНФЕРЕНЦІЯ ПІД ПРОВОДОМ ПРЕЗИДЕНТА ПЕРЕДБАЧУЄ МИРНУ РОЗВ'ЯЗКУ КОНФЛІКТУ ЗА СУЕЗ.

Каїро. — Лондонська конференція, склиикана трьома західніми великодержавами на 16 ц. м. у справі Суезького каналу без попереднього порозуміння з Єгиптом і наставлена на інтернаціоналізацію Суезького каналу, що було б порушенням суверенних прав Єгипту, не має права приймати будь-які рішення у цій справі, тому й Єгипет не прийняв запрошення туди, але з свого боку пропонує скликати іншу конференцію під власним спонзорством, яка „переглянула б Константинопільську конвенцію і прийняла порозуміння, яке потвердило б і заґарантувало б свободу плавби Суезьким каналом". — Такий короткий і найбільш есенціональний зміст довгої заяви, яку єгипетський президент Ґамаль Абдель Нассер відчитав в останню неділю 12 серпня ц. р., на пресовій конференції, на якій було коло 300 місцевих і закордонних кореспондентів. Ця заява оспорює комунікат трьох міністрів закордонних справ з 1 серпня ц. р. і доказує, що ті західні держави неправильно насвітлили правний і фактичний стан Компанії Суезького Каналу, як організації, на яку єгипетський уряд дав був згоду, яка зачартерувалась на терені Єгипту, діяла на його території і підлягала його юридичній компетенції, отже могла була стати в кожному моменті предметом націоналізації. Президент Нассер називає проєкт інтернаціоналізації обширу Суезького каналу замахом на суверенність Єгипту та замаскованою формою „колективного колоніялізму". Тому й Лондонська конференція — скликана для інтернаціоналізації статуту Суезького каналу, — що його збудувало 120,000 єгипетських робітників, є вмішуванням у внутрішні справи Єгипту. Нассер розмежовує справу Компанії Суезького каналу, як власника й адміністратора Суезького каналу, від проблеми свободи міжнародного корабельного руху Суезьким каналом і запевняє з притиском, що та свобода ніколи не була і не є загрожена. Як на доказ, покликуються на факт, що від часу націоналізування названої Компанії, 766 кораблів перепливло Канал. Але, мовляв, щоб запевнити світ про пошану Єгипту до миру і його зобов'язань, згідно з чартером ОН та резолюціями Бандунґської конференції, яка поручала розв'язувати мирно всі міжнародні спори, Єгипет є готовий співпрацювати з колишніми сиґнаторами Константинопільської конвенції і іншими державами, що користуються Суезьким каналом і пропонує скликати таку міжнародну конференцію, як про неї сказано на вступі. Тон заяви Нассера був — як коментують часописи — „поміркований" й очевидячки зраджує бажання Нассера піти на компроміс. В дорозі до Лондону довгу конференцію перевів із ним голова індійської делеґації Крішна Менон, який нібито має стати головним посередником.

Під час тісї пресової конференції Нассер заявив, що Міжнародний Банк для Розвитку і Відбудови пропонував йому 1 більйон долярів на розбудову Суезького Каналу або „збудування нового". — Речники Міжнародного Банку в Ню Йорку і Вашинґтоні рішуче заперечили цій вістці, ствердивши, що ніколи між банком і єгипетським урядом навіть не було згадки про Суезький канал.

Тим часом у Вашинґтоні в тому самому дні, в неділю 12 ц. м., відбулась у Білому Домі під головуванням Президента нарада в справі Суезького каналу у зв'язку з тим, що державний секретар Доллес від'їздить до Лондону на тамошню конференцію 22-ох держав, яка почнеться в цій справі в четвер 16 ц. м. У нараді взяли участь віце-президент Ніксон, державний секретар Доллес, директор уряду мобілізації оборони Артур Флемінґ, голова шефів об'єднаних штабів — адмірал Радфорд, асистент секретаря оборони для справ міжнародної безпеки Ґордон Ґрей та 5 демократичних сенаторів, 4 демократичних конґресменів, 6 республіканських сенаторів і 7 республіканських конґресменів. Президент і державний секретар з'ясували міжнародну ситуацію у зв'язку з конфліктом за Суез та висловили переконання, що з уваги на прийняття запрошення на Лондонську конференцію 22-ма державами з усіх 24ох запрошених туди, існують поважні шанси мирної полагоди справи. Вони, все ж, підкреслили поваґу ситуації і труднощі, щоб осягнути конструктивну розв'язку. За одностайним ствердженням американською пресою — ця двопартійна конференція була надзвичайно успішною і дала сильну моральну й політичну підтримку державному секретареві Доллесові, коли він боронитиме мирної розв'язки проблеми у Лондоні.

Кіфовер, Кеннеді і Гомфрі — демократичні кандидати на віце-президента

Шикаго, Ілл. — Справа кандидатів на демократичного віце-президента відійшла на друге місце, бо несподіванкою для демократів була підтримка Геррі С. Трумана для Аверелла Гарримана. Та досі між провідними демократами називають трьох можливих кандидатів на становище віце-президента: сенаторів — Естеса Кіфовера, Гюберта Г. Гомфрі і Джана Ф. Кеннеді. Та крім цих трьох згадують ще коло шістьох інших призвищ, між ними нюйоркського посадника Роберта Вагнера, губернатора стейту Теннесі Френка Дж. Клемента, сен. Алберта Гора, губернатора стейту Ню Джерзі — Роберта Б. Майнера, сенатора стейту Ню Мехіко — Клінтона П. Андерсона та губернатора Пенсилвенії — Джорджа М. Лідера. Сенатора Кіфовера підтримують ті, які за ним аґітували під час правиборів. Кіфовер зрікся кандидатури і закликав своїх прихильників підтримувати Стівенсона. При вирішуванні кандидатури на віце-президента братиме демократичний партійний провід до уваги такі фактори: ідеологічну програму кандидата, його походження з південних чи північних стейтів та його популярність серед виборців, щоб він міг стягнути на демократичний список якнайбільше голосів.

Труман підтримує Гарримана

Шикаго, Ілл. — Бувший президент Геррі С. Труман закликав 11-го серпня демократів найменувати на демократичного кандидата на президента нюйоркського губернатора Аверелла Гарримана. — Бувший президент хвалив Гарримана, не критикуючи Адлея Е. Стівенсона, чолового демократичного кандидата на президента. Труман заявив, що Гарриман надається на кандидата на президента, бо має за собою добрий досвід, вишкіл в різних адміністраційних ділянках, і його програма така, що її здійснення буде добродійством для ЗДА і всього світу. Труман згадав, що між демократами є ще й інші особи, які надаються на те, щоб зайняти високе становище президента ЗДА, але найкращий між ними є Гарриман. Бувший президент сказав, що губернатор Гарриман відданий засадам „нового і справедливого розподілу" і зможе повести „бойову й успішну виборчу кампанію". Труман виявив своє становище в справі демократичної кандидатури на пресовій конференції в готелі „Шерман-Блекстовн". Він зарискував втратити престиж почесного провідника Демократичної партії, бо більшість партійного проводу заявляється за кандидатурою Стівенсона. Більшість демократів не вірить в те, щоб Труман своєю підтримкою Гарримана міг вирішити перемогу нюйоркського губернатора, хоч і признає, що становище бувшого президента відтягне деяке число делеґатів від Стівенсона до Гарримана. Найближчий співробітник Гарримана Мілтон Стюварт заявив, що становище Трумана вможливить Гарримановi перемогти вже в другому полосуванні.

Гарриман заявив, що глибоко зворушений рішенням свого давнішого „боса" — бувшого президента, який єдиний знає, яка велика відповідальність лежить перед президентом ЗДА. Та Стівенсон заявив, що він таки переможе на Демократичній Номінаційній Конвенції. В демократичних провідних колах становище Трумана викликало замішання, бо Програмова і Резолюційна Комісія цісї партії погодилася на поміркованe становище Стівенсона в справі сеґреґації шкільництва в південних стейтах, а Гарриман заявляється за тим, щоб радикальніше здійснювати скасування окремих шкіл для кольорового населення, проти чого виступають демократи з південних стейтів. Внаслідок цього на Конвенції може прийти до непорозуміння між північними й південними демократами. Пані Ф. Д. Рузвелт на окремій пресовій конференції заявилася за Стівенсоном, бо, на її думку, молодші люди повинні прийти до керми в державі. Гарриман має 64 роки, а Стівенсон 56 років.

Ген. Ґрунтер прибув на наради з Президентом

Вашинґтон. — Головний командант збройних сил Організації Північно-Атлантійського Пакту (НАТО) ген. Алфред Ґрунтер прибув у п'ятницю 10 ц. м. до Вашинґтону, щоб нараджуватись із Президентом та керівними військовиками в ЗДА про дальше перебування американських військ на европейському континенті. Ця справа стала актуальною у зв'язку з новим генеральним пляном американського військового керівництва перевести дальшу редукцію наземних військ у користь летунства, керованих стрілен і частин, вивінуваних у ядрову зброю. Ген. Ґрунтер пригадав, що завданням НАТО є далі, як і було при народженні тісї міжнародної військово-політичної організації, „бути оборонним щитом проти небезпеки ворожого наїзду на Західню Европу", — але, мовляв, величина того щиту завжди є дискусійним питанням. Він покликався на вислів през. Айзенгавера, що теперішній вояк, озброєний новітнім легким автоматичним скорострілом, являє собою 1.400-кратно більшу вогневу силу, ані ж вояк із колишньою рушницею із накладаними кулями. Коли б тепер плянували стратегію НАТО за станом зброї з 1944 року — заявив ген. Ґрунтер, то те плянування було б на 12 років запізнене і цілком анахронічне.

Японія хоче „рятувати своє обличчя"

Москва. — Півторигодинна розмова голови японської мирової делеґації в Москві, міністра закордонних справ Мамору Шіґемітсу, з Булґаніним і Хрущовим, скінчилась для японців повною невдачею. Хрущов, який був головним речником поруч мовчазного Булґаніна, з прикметною йому „щирою" брутальністю заявив японському міністрові, що Курильські острови Кунашірі і Еторофу, найбільші і стратегічно найважливіші, є „інтеґральною частиною СССР" і Москва найрішучіше відкидає вимогу Японії звернути їй ті острови. Москва щонайвище погоджується звернути, під різними умовами, два малі острівці Габомай і Шікотан. Те становище подано японській делеґації, як „останнє слово" СССР. Проте Шіґемітсу відбув ще в суботу дальшу тригодинну „приватну" нараду з сов. міністром закордонних справ Шепіловим, н а м а г а ю чись знайти якусь таку формулу, яка „врятувала б обличчя" японського уряду, який від бебезня ц. р., коли то почались японсько-совєтські мирові переговори (спершу у Лондоні), заявляв, що передумовою замирення з СССР є отримання назад загарбаних Совєтами наприкінці останньої війни японських Курильських островів. Виринула концепція „винарендування" Совєтам тих островів на 99 років, або залишення їх Москві у постаті совєтської „адміністрації в рямцях мандату від Об'єднаних Націй". Переговори не можуть скінчитись, бо у вівторок 14 ц. м. Шепілов виїздить до Лондону на чолі совєтської делеґації на конференцію у справі Суезького каналу, а так само Шіґемітсу їде туди, як голова японської делеґації.

Президент закликає республіканців до завзятої виборчої кампанії

Сан Франсіско, Каліфорнія. — Президент Айзенгавер звернувся до партійного проводу Р е с п у б лiканської партії, щоб всі її члени виконали свої обов'язки, починаючи від виборчих повітів а кінчаючи на стейтових і крайових партійних проводах. В своєму заклику Президент заявив, що всі мусять допомогти в тому, щоб Республіканська партія мала ще краще майбутнє, ніж цього вимагають її осяги в минулому. З заклику Айзенгавера виходить, що він домагається того, щоб його партія виявснила виборцям, які осяги мають республіканці і в закордонній і внутрішній політиці. Цей заклик Президента опублікував Республіканський Крайовий Комітет перед конвенцією цісї партії, яка починається 20-го серпня в Сан Франціско.

Айзенгавер не підписав законопроєкту про видатки на реґуляцію рік

Вашинґтон. — 10 серпня президент Айзенгавер закінчив підписувати законопроєкти, які прийняв був Конґрес. Між непідписаними законопроєктами знаходиться і той, згідно з яким на реґуляцію рік і розбудову портів мали видати з державної скарбниці суму 1,60,000,000 долярів. Президент поставив „вето" проти цього законопроєкту тому, що 32 пункти з нього не були належно досліджені згідно з вимогами закону. Це „вето" Президента є великою несподіванкою для політиків, бо Президент в виборчому році звичайно підписує подібні законопроєкти. Та з урядових кол пригадують, що в 1940, також виборчому році, президент Ф. Д. Рузвелт поставив був „вето" проти законопроєкту про видатки на ріки і порти. Айзенгавер заявив, що досліди над цим законопроєктом можна буде докінчити перед засіданням найближчого Конґресу, і тоді можна буде поновно його ухвалити та підписати.

Польща приготовляє публічну розправу проти демонстрантів з Познаня

Варшава. — Комуно-польський уряд погодився, щоб репрезентанти англійської амбасади з Варшави були приявні на масовій розправі, яку варшавські чинники приготовляють проти винуватців кривавих демонстрацій у Познані в червні ц. р. Вправді американська амбасада не запитувала за офіційний дозвіл, але вишле туди теж свого обсерватора, бо суд над познанськими ворохобниками має відбутись явно. Варшавські чинники запевнили західніх часописних кореспондентів, що вони облегчать їм участь і пбофесійно-техичні умовини праці під час процесу. Коло 300 осіб перебуває тепер у познанських в'язницях у зв'язку з отими подіями. 53 особи згинули в тих подіях, а кількасот було ранених. Підсудні рекрутуватимуться головно з-посеред молодих осіб і будуть конкретно оскаржені у грабунках, нелегальному посіданні зброї, нарушенні публічного спокою, нападі на державні будинки і веденні ворожої для держави пропаґанди. Акт обвинувачення має вказати на діяльність „ч у ж и н ецьких шпигунів" на терені цілої Польщі й посередньо зв'язати Познанські події з тією „шпигунською" діяльністю, але буцім-то не буде твердити, що познанський бунт — це діло „шпигунів" і взагалі ворожого Польщі закордону. Засуджених у минулому тижні двох поляків із Познаня за шпигунство в користь „польської еміґрації в Англії" не в'язано з подіями з червня ц. р. Докладного терміну розправи ще не опрцлюднено.

Гураґан „Бетсі" знищив Порто Ріко і зближається до Флориди

Маямі, Флорида. — Другий в цьому році гураґан „Бетсі" в неділю 12-го серпня вдарив на Порто Ріко, де спричинив великі шкоди, поперериваввши комунікаційні засоби та вбивши одну особу. Тепер він посувається в напрямі континенту і є віддалений на 700 миль від Флориди. Бюро погоди повідомляє, що цей гураґан вже зблизився до островів Багамі і має швидкість 125 миль на годину в своєму центрі, а його швидкість руху виносить 17 миль на годину.

Атомова зброя допомагає втримувати мир

Чотоква, Н. Й. — Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон заявив, що тепер щораз то більше людей вірять в те, що нова атомова зброя допомагає втримувати мир у світі, а не наближає до нової війни. Вилсон казав, що з кожним днем збільшується можливість цісї країни, завдати нищівний удар кожному аґресорові, і тим способом ЗДА причиняться до того, що в світі панує мир. Секретар оборони твердив, що ЗДА не думають про те, щоб розбудовувати свої збройні сили до непотрібного рівня, ані вони не є загрозою для жадної країни. Уряд ЗДА під час розбудови збройної сили думає про те, щоб втримати на відповідному рівні свою економіку.

В АМЕРИЦІ

● **Число затруднених осіб у ЗДА збільшилося** в місяці липні до 66,700,000 осіб, значить порівнюючи до липня минулого року на 1,700,000 осіб. Число незатруднених і безробітних залишилося таке, як і було в червні ц. р. — 2,800,000 осіб.

● **У Венесуелі викрито змову** на життя президента Маркоса Переца Хімінеза. Ув'язнено 18 осіб. Уряд обвинувачує в керуванні змовою колишнього президента Ромуля Бетанкурта, який перебуває тепер в Порто Ріко.

● **Населення Ф и л а д е лфії** збільшиться на протязі цісї декади на один мільйон осіб.

● **У Спрінґфілд, Ілл.,** грім ударив в надгробний пам'ятник Линколна, спричинюючи шкоду на яких 15 до 20 тисяч долярів. Грім розторощив 117-стопову колону пам'ятника і розсипав відламки ґраніту по всій околиці. Ударив грім в пам'ятник Линколна вже другий раз. Вперше був пошкоджений цей пам'ятник від грому в 1950 році.

● **Пересічна платня федеральних урядовців** (тих, що працюють на американському континенті), виносила в 1955 році 4,102 долярів. У ЗДА нараховують 2,045,626 федеральних урядовців.

● **Алюмінійова Компанія Америки (АЛКОА)**, один з найбільших продуцентів алюмінію у ЗДА, збільшила після підписання контракту про підвищення заробітної платні робітникам ціну алюмінію на 4.13 процент за одну тонну. Робітники цісї компанії, одержавши підвишку, вже вернулися до праці.

В СВІТІ

● **Східньо - німецька преса,** яка старається здобути прихильність арабських держав, від яких вона хотіла б дістати визнання й окремі торговельні угоди, накинулась з лайкою на західньо - німецький уряд Аденауера за прийняття ним запрошення на Лондонську конференцію в справі Суезу, і вказала на цей факт, як на „доказ", що політика Аденауера „прив'язана шнурком" до західніх держав.

● **Французький уряд видалив** з Франції трьох єгипетських і одного ливанського журналістів, які працювали в арабському відділі французької державної радіовисильні. Ці журналісти спротивились були передати арабською мовою тексти, що їх вони вважали за образливі для єгиптян. Видаляються з Франції й інших громадян різних арабських держав, запідозрених у ворожості до Франції.

● **На „Кірхентаґу"** у Франкфурті, в Зах. Німеччині, відчитано звернення Конрада Аденауера до учасників цісї релігійно - церковної манiфестації, в якому старий канцлер говорить про „душевний неспокій" у німецькому народі, що його спричинив занепад —християнського способу життя. Аденауер вбачає рятунок Німеччини і всієї Европи в успішній боротьбі із світом матеріялізму й атеїзму.

● **Державна прокуратура** в Баварії виготовляє акт обвинувачення проти кол. генерала СС Сеппа Дітріха за його безпосередню участь у масовому вбивстві внутрішніх опозиціонерів в націонал - соціялістичній партії вночі проти 30 червня 1934 року. Тої ночі згинув Ернст Рем і інші найближчі співробітники Гітлера, а також ген. Шляйхер, останній п е р е д г і тлерівський канцлер, застрелений вдома із дружиною. Сеппа Дітріха, засудженого на досмертнє ув'язнення за воєнні злочини, випущено недавно з в'язниці.

● **Комуно - польський** ідеологічний журнал „Нове Дроґі" у Варшаві одверто пише про зріст антисемітизму в сателітній Польщі і нарікає на мовчанку в цій справі керівних партійних органів. Зенон Новак, один з польських віце-прем'єрів, голосно говорив, що „забагато жидів є на видатних становищах в партії і державі". Його підтримав у тій дискусії ген. Казімєрж Віташевський, шеф виховання в польській армії.

● **Імануїл Шінвелл,** 71-річний колишній англійський військовий міністер в уряді Партії Праці, а тепер член англійського парляменту, повінчався вдруге в Лондоні. З першою дружиною, що померла в 1954 р., прожив він 52 роки.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Acepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НА ДОБРІЙ ДОРОЗІ

При всіх непевностях, змінах, потрясеннях і коливаннях міжнародної ситуації, головною внутрішньоукраїнською проблемою залишається завжди та сама, для багатьох уже набридла, а для інших безнадійна справа консолідації українських визвольних сил у вільному світі та створення одної і авторитетної їх репрезентації. Історія наших зусиль та заходів у цьому напрямку багата на всілякі приклади, добрі і злі. На підставі дотеперішнього досвіду, загальні українські консолідаційні змагання можна було б окреслити парафразою Мазепиного вислову: „Всі консолідації щиро прагнуть, та не в один гуж тягнуть".

Було б цілком нормальною процедурою, по стількох роках безуспішних консолідаційних зусиль, перевірити цю справу, проаналізувати її і поробити необхідні висновки для дальшої акції. Зроблено це в поважній мірі на минулорічних нарадах Пан-Американської Української Конференції в доповіді п. Д. Галичина. Винесено в тій справі навіть деякі конкретні пропозиції і рекомендації, але практичне реалізування того ведеться дуже повільно, і досі немає ще нічого такого конкретного, що могло б збільшувати залишки надій, що українцям все ж таки пощастить сконсолідуватись, на злість усім ворогам української волі та на радість усім приятелям їхньої визвольної справи.

Все ж таки в останньому часі сталися деякі події, що, з одного боку, дають надію на можливість консолідації, а з другого вказують на деякі шляхи, якими до тієї консолідації можна б дійти. Маємо на думці листи українських політв'язнів совєтських концентраційних таборів до Об'єднаних Націй та до своїх братів у вільному світі. Листи ці, як відомо, мали вже широкі вияснення та поважний відгомін не тільки в українській, але й чужій пресі та публічній опінії. Пригляньмося акції в справі тих листів та її відгомонові і побачимо в цьому деякі виразні напрямні та можливості для завершення української консолідації.

Листи ці одержало Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради. УГВР мало досить політичного розуму й такту, щоб не робити жадних спроб „капіталізації" того факту для будь-яких внутрішньоукраїнських групових цілей, хоч мало до цього добру нагоду. Можна ж було сказати: бачите, хто має контакт, хто репрезентує і т. п., але цього, на щастя, не зроблено, а натомість наголошено виключно справу самих листів і їх змісту.

Не можна не висловити признання й поодиноким українським угрупованням за поставу в цій справі. Адже не було нічого простішого, як піти шляхом минулої практики, стосованої майже всіма угрупуваннями, що заперечували кожну, навіть найважливішу справу, якщо вони в ній не „фігурували", а та справа могла добре свідчити про когось іншого, про якусь іншу групу. Повторюємо, що це було практикою не одної чи двох, але всіх, або майже всіх груп. Тепер, на щастя, так не сталося, ці листи знайшли великий і патріотичний відгомін дослівно серед усіх угрупувань, щонайменше досі. Практично забуто в цій справі угрупування та їх амбіції і їх вузькі групові інтереси. Тут направду вийшла на перше місце справа, у якій не в теорії, але на практиці сконсолідувались всі українці, всі українські угрупування, вся українська опінія. Якщо хто ще не зайняв до тієї справи позитивного становища, то бодай мовчить, що теж добре.

Значить, є в нас можливості консолідації, є в нас такі справи щодо яких ми не маємо розбіжностей думок, а це в першу чергу — справа неволі нашого українського народу та потреба його визволення. Виходить, що українці ще не є такі злі і безнадійні, як вони часом навіть самі себе представляють. Виходить, що українська консолідація не є недосяжною мрією і абсурдом. Саме акція та постава в справі тих листів, які ще не закінчені і не завершені, могли підтримати ту велику надію, яку покладають українські в'язні на своїх братів у вільному світі саме відносно єдности в боротьбі за волю.

З цього можна б спробувати поробити й деякі практичні висновки щодо дальших консолідаційних заходів. Досі ті заходи йшли, сказати б, індуктивним порядком, йшли „згори", себто творено центри, а опісля роблено заходи, щоб у тих центрах консолідуватись. Останній досвід піддавав би думку спробувати консолідаційного щастя ще іншим, дедуктивним способом, спробувати його саме так, як пропонував п. Д. Галичин на конференції ПАУК: змагати до активної консолідації, себто консолідуватись не тільки для центрів, але для акції, для праці на користь визволення України. Консолідаційно піддержано тепер акцію ЗП УГВР в справі листів, завтра підтримаймо консолідаційно якусь іншу акцію Державного Центру УНР, післязавтра ще іншого угрупування, і самі не зчуємось, як матимемо справжню, активну консолідацію, з якої логічно виникне і консолідаційна репрезентація.

„СПРАВА ЖИТТЯ АБО СМЕРТИ"

„Це — справа життя або смерти для всіх нас", — сказав Антоні Іден про Суезьку справу в своєму драматичному виступі перед англійським народом у минулу середу, 8 серпня ц. р., коли вперше в історії Англії передавано промову англійського прем'єра через обидві існуючі в Англії телевізійні компанії та всі радіовисильні. І ці короткі слова пояснювали, чому саме англійський уряд так гостро й завзято зареаґував на акт єгипетського президента з 26 липня ц. р. у справі Суезу, і що мобілізація англійської фльоти та летунства і вислання її у східню частину Середземного моря — це не блеф, не демонстраційне побрязкування зброєю, а смертельно поважні „заходи забезпечення себе". І хто уважно слухав, а потім ще раз уважно перечитав текст цієї промови, той знав, що це дійсно така для Англії „справа життя і смерти", якої не можна розв'язувати без уваги на Англію і все ще її величезну мілітарну та господарську потугу.

Іден не залишав сумніву, що теперішньої кризи не було б, якби нові правителі Єгипту, які прийшли до влади в перевороті 26 липня 1952 р. після скинення з престолу короля Фарука II, були б так поводилися, що не викликали б сумніву щодо своєї солідности у відношенні до міжнародних зобов'язань. Він вказав на заведену надію Англії у цьому пункті, як на істотну причину теперішньої англійської кампанії: мовляв, вона звернена не проти Єгипту, тим паче не проти арабського світу, а проти полковника Ґамаля Абделя Нассера, якого він, Іден, назвав фашистом, а його режим фашистським, що загрожує тими самими небезпеками для світу, як кожний фашистський устрій. Відомо з всесвітньої історії, що коли керівники одної держави починають публічно й офіційно відмежовувати керівників іншої держави від їх держав і народів — то це наявний доказ, що рішено всіми способами, включно з війною, довести до упадку даний немилий і небезпечний режим. Щоб нарешті настав той час, коли всі найвідповідальніші державні мужі західнього світу почнуть називати за іменем народи Сходу Европи і різко та недвозначно відмежовувати їх від большевицького режиму, заперечуючи йому права правити ними й репрезентувати їх! Тоді це буде виразним показником нової і правильної політики Заходу, — так само, як тепер цей зворот у промові Ідена став показником нової політики Англії у відношенні до існуючого режиму в Єгипті. І тому можна грубо сумніватися, чи якась мирна й компромісова полагода, яка, з одного боку, ґарантувала б міжнародну свободу плавби Суезьким каналом, а з другого „рятувала обличчя" суверенности єгипетської республіки, змінила б основний погляд Англії на режим Ґамаля Нассера, викоренила б недовір'я до нього, як до закордонного контрагента, і припинила б явні й скриті заходи, щоб так чи інакше довести до його упадку.

Англія не може бути тут м'якою і нерішучою, бо йде тут дійсно про її „життя або смерть". Втративши Індію, Бірму, Цейльон, Південну Африку, Єгипет, а ще раніше Північну Америку й Ірляндію, — Англія з найсильнішої у світі міжконтинентальної потуги перетворилась у Коммонвелт, що стоїть на добровільному зв'язку самостійних держав, ще сяк-так пов'язаних економічними інтересами й традицією спільної династії, із непритаюваними відосередковими тенденціями. Єдине, на чому вона будує свою теперішність і майбутність, це економіка, — промисл і закордонна торгівля. Як державницька потуга, вона впала на третє місце. Вона перестала бути володаркою морів. Її славетна колись „гом фліт", яка стояла на сторожі англійських островів ще під час останньої світової війни, втратила геть значення в добі атома й керованих ракет. Але якщо колись англійська воєнна фльота захищала торговельні кораблі від морських піратів, то й нині вона вважає себе за ґаранта свободи своєї міжконтинентальної торгівлі. І коли виринуло реальне мариво „здавлення", як буквально висловився Іден, свобідного доплиіву середньо-східньої нафти до Англії, то Англія мусіла зрозуміти це, як замах на останню фортецю, яка їй ще залишилась, — на її добробут, на її життьову екзистенцію, якою є її промисел і торгівля.

Англієць інстинктовно відчуває цю небезпеку і знає, чим йому загрожує втрата середньо-східньої нафти. І тому англійські соціялісти вправді зазначають свою опозиційність до воєнних приготувань проти Єгипту Ґамаля Нассера, проте всі вони, як консерватисти так і ліберали, признають тезу, що Суезький канал і танкери з нафтою, які пливуть ним в сторону Середземного моря й Атлантику, це для Англії „справа життя або смерти". І напевно серед англійських соціялістів є тепер багато таких, які вдоволені, що у керми уряду стоять консерватисти, які не цураються стягати на себе закид відроджування агресивного колоніялізму, як вже тепер націоналісти недавніх колоніяльних народів називають маршрут англійських літаконосців і кружляків. Англійці стали після останньої світової війни пацифістами. Вони в масі з вдоволенням приймають кожну редукцію збройних сил, кожне обмеження військового бюджету й кожний новий торговельний договір з комуністичними країнами, що є доказом „мирної коекзистенції". В англійському народі не зникли ті настрої, які виявились у виборах 23 травня 1945 року, коли безпосередньо після виграної під проводом уряду Черчила війни, з остраху перед новою війною з Совєтами, — провалено того ж Черчила і його Консервативну партію та передано владу соціялістичній Партії Праці. Розчарування нею довело до перемоги консерватистів у виборах 25 жовтня 1951 р. і повороту до влади Винстона Черчила 8 листопада того ж року. 6 квітня 1955 р. 81-річний Винстон Черчил зрікся, а його наступником став Антоні Іден. У парляментарних виборах 26 травня 1955 року консерватисти здобули нову перемогу: в порівнянні до 321 мандату з 1951 року, здобули 345 мандатів (разом із союзними з ними „незалежними"), а лейбуристи впали з 295 на 277. Коли б у цьому тижні переведено парляментарні вибори в Англії — Іден здобув би три четвертини парляменту, бо його престиж, як оборонця життьових інтересів Англії, надзвичайно зріс, при всьому страху перед війною.

Антоні Іден, що тепер має 60 років, є від 1923 року і свого 27-го року життя, членом англійського парляменту, завжди в рядах консерватистів, відрізняючись своєю партійною вірністю від таких змінливих духів, як ними були Бенджамін Дізраелі чи Винстон Черчил, що прийшли до консерватистів від лібералів. Він має за собою блискучу політичну кар'єру, ставши вже у своєму 30-му році життя паляментарним секретарем Остена Чемберлена та перший раз англійським міністром (секретарем) закордонних справ у 1935 році. Теперішня Суезька криза може стати його тріюмфом або упадком. Він має величезний досвід у закордонній політиці та дипломатичний хист. Але чи дійсно можна з успіхом бути дипломатом за зеленим столом із полковником, який повірив, що він став вибранцем Провидіння, або з його нинішніми московськими покровителями? Що поміг Іденові його дипломатичний хист в переговорах з Булґаніним і Хрущовим у Лондоні?! І тому в його останній промові не видно певности й віри, що він може врятувати мирним шляхом теперішню „справу життя або смерти" Англії.

ЩО БАЧИЛИ І ЧУЛИ РАБІНИ

Група американських рабінів відбула під проводом секретаря Нюйоркської Ради Рабінів д-ра Морриса Н. Керцера поїздку по Совєтському Союзу, метою якої було ознайомлення з ситуацією жидів в СССР. Вернувшися до ЗДА, рабіни звітували про свої враження і переживання перед американською радою рабінів, але про зміст цього звітування в пресі не було нічого. Про те, що бачили і чули американські рабіни в СССР, американська публічна опінія дізналася тільки частинно з трьох статтей, опублікованих д-ром Керцером в газеті „Ню Йорк Таймс".

Свої враження з СССР д-р Керцер подає досить стримано й обережно, не бажаючи, мабуть, своєю надто гострою реакцією на нестерпні умовини, в яких живуть підсовєтські жиди, розірвати з самого початку встановлених цими відвідинами зв'язків із жидівськими громадами в СССР. Але й те, що подає до відома рабін Керцер у своїх статтях, свідчить красномовно, що жидівську релігію в СССР, як і жидівську окремішність, знищено майже дорешти і що те, що залишилося ще з релігійної практики і вірувань, буде неминуче знищене в дальшому розвитку подій. Врятувати жидівську релігію в СССР від повного занепаду міг би тільки якийсь катаклізм.

Американські рабіни, прибувши до СССР і відвідавши совєтські столичні міста Москву і Ленінград, мали передусім змогу переконатися, що в обидвох містах — не зважаючи на прославлювану совєтською пропаґандою „свободу релігійного життя" — більше зруйнованих і опустілих церков та синагоґ, як тих, що в них відправляються богослужби. Та й ті, що залишилися (рабіни згадують про одну синагогу в Москві й одну в Ленінграді), в жалюгідному стані. Американські рабіни встановили далі, що совєтські рабіни такі ж самі пропаґандисти й оборонці совєтського уряду, як і православні патріярхи, митрополити та єпископи. Головний рабін Москви, Соломон Шліффер, ні в чому не поступається такому, наприклад, Ніколаєві Ярушевичеві, „митрополитові" Крутіцькому. Шліффер, як і Ярушевич, такими ж самими словами лає американців, один і другий теревенить за наказом МВД про... злочинні методи ведення війни З'єдиненими Державами на Кореї, і Шліффер так само, як „ієрархи" „русской православной церкви", написав і наказує відмовляти по синаґоґах молитву за Совєтський Союз та його „вождів" Хрущова і інших, як „провідників міжнародної боротьби за мир".

Побувавши по синаґогах і спробувавши — не зважаючи на всю „опіку" і ставлені нею перешкоди — увійти в контакт з віруючими жидами, американські рабіни встановили, що релігійних книг в СССР мало, бо не друковано їх на протязі цілих десятиріч, що жиди не мають можливости святкувати своїх навіть великих традиційних свят, не можуть виконувати майже жадних ритуалів, таких, як, наприклад, обрізання, не можуть користати з кошерних харчів і т. д. Але, найважніше, американські рабіни могли ствердити на місці, що релігійного виховання молоді не існує взагалі, що беруть участь у богослужбах тільки люди понад 35 років життя, що діти і юнаки виховані так, що взагалі вже не мають ніякого бажання навіть знати щонебудь про релігійні справи, і що відкрита за пропаґандивним „дозволом" Кремлю духовна семінарія ледве чи зможе знайти охочих вчитися на рабінів.

Релігійними справами в СССР займається, ними „піклується" і „керує" офіційна Рада в справах релігійних культів, якій підлягають не тільки православні, католики, і протестанти, але й визнавці усіх інших віровизнань в СССР, таких, як буддисти, мохаммедани, жиди та інші. Комісаром в жидівських справах у цій раді є якийсь Приходьков, який через своїх людей на місцях дбає про те, щоб рештки віруючих жидів і визнавців інших релігій не займалися такими забороненими справами, як виховання молоді чи навіть навчання релігії серед старших людей. Офіційно цей Приходьков заявив американським рабінам, що головне завдання його уряду — пильнувати, щоб під час релігійних відправ не стосовано... само тортурувань або самогубств. Його відповіді на різні запити амери-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Ол. Миколайський

ПРИЧИНИ ПРОВАЛУ ПЕРОНІЗМУ

У 1870 році Арґентина мала всього 1,738.000 мешканців, які складалися з автохтонів індіян і приїжджої еміґрації. У 1950 році підрахунками стверджено, що 97% населення Арґентини походить з европейського континенту (головно еспанці і італійці), а лише 3% автохтони, які живуть своїм відрубним життям. Приблизно за 85 років, до 1954 р., населення Арґентини, з припливом еміґрації і приростом, зросло до 18,5 млн. осіб.

Довжина країни з півночі на південь сягає 2,295.000 миль, а земельна площа обіймає 1,072.000 кв. миль. Країна характеру переважно сільськогосподарського. Арґентина, завдяки сприятливим кліматичним умовинам, дійшла високого розвитку у плеканні рогатої худоби, що лягло в основу державної економіки. Земля в Арґентині поділена на чотири категорії: під управою збіжжя (11%), під луками і пасовиськами (41%), під лісами (32%) і непродуктивна земля (16%). Найбільш родюча земля і найкращі пасовища знаходяться у районах Буенос Айрес, Санта Фе, Кордоба і Ентре Ріос. Головні сільсько господарські продукти — пшениця (у 1955 році урожай був 177,1 мільйона бушлів), цукрові буряки і кукурудза. У менших кількостях фармери плекають риж, тютюн, овочі і виноград. Випас рогатої худоби і овець є підставовою ділянкою господарювання. Нині у сільському господарстві Арґентини нараховується: 47,5 млн. штук рогатої худоби, 52,6 млн. штук овець, 7,6 млн. коней, 4,2 млн. безріг і 4,9 млн. кіз.

Торговельний баланс Арґентини був завжди активний, що спонукувало закордонний капітал вкладати гроші у розвиток промислу, зв'язаного з її сирівцями. З розвитком добробуту країни пішло також і піднесення її культурного рівня, що виявилося у зорганізуванні шістьох університетів, з 3,620 професорами і 80.000 студентів. Арґентина покрилася залізничними шляхами (довжина 26.923 миль), які по другій світовій війні перейшли за викупом на власність держави, і автострадами (43.500 миль), що зв'язали міста з найдальшими провінціями. У 1953 році в Арґентині зареєстровано 275.000 особових та 140.000 тягарових авт і 16.000 автобусів. Її торговельна фльота має 370 кораблів загальної містоти 1,050.500 тонн. Фармери почали орґанізувати сільськогосподарські кооперативи, яких нараховується вже 944 першого ступеня.

По другій світовій війні арґентинський парлямент ухвалив новий закон про унормування розподілу землі поміж фармерами, що ведуть збіжжеве господарство, і фармерами, що плекають худобу. До того часу середні фармери мали по 2.000 — 20.000 акрів землі, а великі — від 30.000 до 70.000 акрів. Новий закон постановив, що збіжжеві фарми не можуть бути менші як 250 акрів урожайної землі, а скотарські не менші як 3.500 акрів. Новим фармерам закон забезпечив повну кредитову допомогу.

Дослідження виявили на терені Арґентини мінеральні сирівці, як нафта у районі Комодоро Бівадавія у Патаґонії, і вугіль у басейні Ріо Турбіо. Ріо де ля Плята є одним із найкращих водяних шляхів світу, звідки можна діставатися кораблями до всіх частин континенту.

Були всі підстави припускати, що Арґентина стала економічно самовистачальною країною і що дальший її розвиток заґарантований. Але на Україні є дуже добре прислів'я: „Коли Бог хоче покарати людину, тоді відбирає їй розум". Так сталося і в Арґентині. На її нещастя, появився на овиді маловідомий Перон, якому захотілося впровадити автократичний устрій на взірець ганебно скомпромітованих нацизму і фашизму. Захопивши при допомозі демагогії і різних обіцянок владу у свої руки, він накинув арґентинському народові доктрину перонізму в однопартійній системі. За десять років безглуздого господарювання Перона країна прийшла до повної економічної руїни. Зірвання торговельних умов із імпортуючими і експортуючими державами знеціннило вартість пеза, і закордонні банки відмовилися визнавати офіційно встановлений курс арґентинської валюти (п'ять пезо за один доляр). Однак перонівські верховоди штовхали країну до ще більшої господарської катастрофи. Так тривало до часу, аж спалахнув спонтанно народній гнів, пролилася кров, і спричинники зла повтікали поза межі держави.

Головною причиною протиперонівського повстання було безконтрольне господарювання країною, у якій закоренилися: підкупство, марнотратство і розкрадання державного майна як самим Пероном, так і його клікою. Новий уряд ген. Арамбуру виявивши колосальні надужиття перонистів у внутрішній і зовнішній економічній політиці, ствердив однозгідно обвинувачення такого змісту: 1) Руїнницьке господарювання закордонними валютами і неплатоспроможність; 2) Випорожнення державної скарбниці від власних і чужих капіталів; 3) Утрата довір'я кредитоздібности і відмова заграничних банків фінансувати імпорт; 4) Підірвання сільського господарства коштом непродуктивного промислу; 5) Задержання розвитку підставового промислу, зв'язаного з сільськогосподарськими сирівцями країни; 6) Безоглядна інфляційна політика.

Для оздоровлення економіки країни тимчасовий уряд ген. Арамбуру здевалював пезо для експортерів сільськогосподарських продуктів до 72% (18 пезо = 1 доляр), що улегшить можливості платности та поверне кредитоздібність на вимінних трансакціях (69% на збіжжя, 67% на м'ясо і товщі та 62% на вовну). Рівночасно уряд старається вплинути на своїх капіталістів, щоб повернули свої вклади із закардонних банків до країни. Крім того, ведуться інтенсивні переговори про відновлення інвестиційних капіталів на умовах з-перед перонівщини. Головним економічним промотором у санації нової економічної політики є арґентинець д-р Пребіш, один із найздібніших економістів Південної Америки.

Уряд ген. Арамбуру дає всі познаки здемократизування державного життя країни та лідвідації господарської кризи, яка навістила була Арґентину. Провал автократичного перонізму дуже повчальний не лише для Арґентини, але він стає серйозною осторогою й для інших країн Південної Америки.

(52)

Кость Кисілевський

НАУКОВІ ПРАЦІ ІВАНА ФРАНКА

На вступі до третього тому подає німецьке резюме із змісту всіх трьох томів, переповідає попередні вступи, а далі подає всі апокрифічні відомості про Христових апостолів і учеників, що збереглися в наших церковнослов'янських кодексах, доступних дослідникові. В четвертім томі займається есхатологічними апокрифами, особливо їх популярністю серед суспільности. Він зазначує, що при аналізі цих пам'яток та їх коментарах був зданий на власний погляд, бо не мав предтеч серед науковців. Величезний матеріял, зв'язаний з Апокаліпсою, пророцтвами про кінець світу, про прихід і панування антихриста, рукописи з апокрифічними катехізмами (Вопросоотвѣты) — не дався вичерпати. Франко обмежився тільки передруком деяких текстів із наших старих рукописів XII і XIII ст., опублікованих російськими науковцями головно з архіву Успенського Собору та Троїцької Сергієвої Лаври біля Москви, а далі користувався галицько-руськими кодексами XVI-XIX ст.; до яких не відносився індекс. У п'ятому томі продовжується видання Франкових дослідів.

Ця праця розбудила в цілому науковому світі прихильний відгомін в оцінках, що зараховували її до капітальних творів Слов'янщини. Франко схопив оригінально нашу апокрифічну традицію як продовження усної словесности, як твори народу, писані кирилицею та старою церковно-українською мовою з народними елементами, як матеріял для побожних читань і проповідей в т. зв. учительних євангеліях, як сполуку до копіювання, про що свідчить записана примітка в Ужгородському рукописі апокрифічного євангелія: „Тутъ каждый май уха слухати, а хто умѣетъ писати, а ти собѣ перепиши".

Зовсім іншу ділянку знання заторкує Франко у психологічній проблематиці, до якої мав приготовану ще під проводом доцента Юліяна Охоровича й віденських філософів. У 1898 р. появилась у Літературно-Науковому Вістнику його праця з ділянки психології п. з. „Із секретів поетичної творчости". В першій частині її дає вступні уваги про літературну критику й застановляється над її суттю. Леметр, що створив окрему критичну школу навіть поза Францією, в статті про Поля Бурже сказав: „Зовсім очевидно, що як і всякий інший письменник, критик мусить вкладати в свої критики темперамент і свої погляди на життя; отже, критика являється так само особистою, як і всі інші роди літератури. Як доктрина вона несолідна, як наука недокладна і мабуть іде до того, щоб зробитися мистецтвом користуватися книжками для збагачення і ублагороднювання своїх вражінь."

Проти такої критики виступає Франко, називаючи її пустою балаканиною та прислужницею зіпсованого смаку декадентів і дармоїдів. Для прикладу наводить облудні похвали Верленові та Метерлінкові видатного німецького критика з тижневика „Die Zeit", Г. Бара, який опісля признався Франкові, що оба ці автори незрозумілі для нього.

У відповіді на це Франко заявляє, що критика повинна бути наукова, побудована на індукції, досвіді й аналізі фактів. Історична метода може мати для неї тільки підрядне значення.

Франко є тепер проти реалізму в критиці, як це голосив Добролюбов, бо реальна критика нехтує мистецтвом і служить здебільшого пропаґанді суспільно-політичних ідей, як напр., в 50-их і 60-их роках в Росії.

Літературна критика мусить бути, за думкою Франка, поперед усього естетичною, отже мусить послуговуватися психологічними методами наукового досліду. Тому в дальшому подає деякі засоби і здобутки тієї методи, прикладаючи їх до української поезії.

Врешті обговорює засади психології творчости та історію поглядів різних філософів на цю проблему, починаючи від найдавніших часів, спиняючись особливо на експериментальній психології Фехнера й Вундта, а далі на тезі Макса Десуара, що кожен індивід має у своєму нурті крім свого свідомого „я" друге „я" з окремими диспозиціями, захованими в тіні. Пізнання ролі цієї нижньої свідомости є вельми важне так для психолога, як і для критика. Під час коли композиція і зміст твору мусять бути переважно ділом розуму, то ідеї асоціяції, фантастичні образи в творі основані на утаєних функціях тієї нижньої свідомости, що вибухає елементарно і буяє в символах та духових процесах, подібних до сну.

ТАК ЧАСТО СНИТЬСЯ...

Так часто сниться —
рідний сад.
Зелений яр, і степ, і поле...

В саду берез зелених ряд.
І сторожкі стрункі тополі
(Від них така стрілчаста тінь!).
И стара горіхова алея, —
І неба рідного глибінь,
І сонце радієве над нею.
А з яру берести шумлять;
Про щось — забуте вже —
щепочуть;
І пахнуть яблуні й земля,
І я прокинутись не хочу.

ІРИНА НАРІЖНА

М. М.

КРИТИКА НА КРИТИКУ

І знов — не знаю котрий уже раз у житті — пригадується мені шкільна заля у Львові. Професор української літератури, молодий ентузіяст, держить у руці книжку, яка тількищо вийшла з-під преси. Книжку написав його друг і він щойно вчора приніс її з книгарні та за ніч прочитав. „Прегарна книжка — нам би побільше таких історичних повістей! Я знав, що мій друг пише добре, але ця книжка перейшла мої сподівання" — каже професор. „Та не знати ще, як критика привітає цю книжку" — падає заввага одної з наших подруг, мабуть блимче обзнайомленої з такими справами.

І професор почав товкмачити нам, що оте незбагнуте для нас слово „критика" повинно б бути в пошанівку у нас. Бо ж критика важить добрі і лихі прикмети даного твору і вказує йому місце поміж творами мистецтва, або виключає поза його межі. Важить справедливо. Невже богиня справедливости Теміда, у старинних греків, надармо мала зав'язані очі?! Однак, важко було професорові нас переконати. Бо в нашому розумінні — „критика" те тільки й робила, що підглядала слабі сторони, а добрі показувала у кривому дзеркалі. І професор тільки вибачливо посміхнувся та почав свій виклад. І полинули його слова, наче музика. Ніодного зайвого слова не було у його мові — самі лише вибрані, згармонізовані. І понесли ми у світ оте почуття гармонії рідного слова і назавжди запам'ятали правди, голошені нашим професором. Тільки оте кострубате поняття „критика" так і залишилось неясним.

Минуло чимало років з того часу. Багато критик і рецензій довелось прочитати. Та, на жаль, лише деякі критики стояли на висоті свого завдання, лише ті — справжні критики. Чимало бо є і самозванчих критиків. І такий критик, прочитавши принагідно якусь книжку або переглянувши тільки, вшкварить вам таку рецензію, що їй-га! А читач, прочитавши оту рецензію, заки ще книжка попала йому у руки — махне тільки рукою: „Та немає там нічого путнього в тій книжці! Добре, що рецензію прочитав уперед, а то був би дурно книжку купив".

І тому то оте нефортунне поняття „критика" так і залишилось у мене зі знаком „мінус". А Ви, Шановний п. Професоре, що перебуваєте тепер у Ню Йорку, вибачте, коли читатимете оці рядки. Бо хоча згадка про незрівняні години української літератури завжди ясніти́ме у моїй пам'яті, однак, щодо тієї критики, то мабуть залишусь таки невірним Томою.

У 62 ч. „Свободи", із 3 квітня, поміщена була стаття п. О. Гердан п. н. „Театр для дітей". Кілька місяців минуло вже з того часу, а я її забути не можу. Ждала я, що хтось із педагогів - фахівців відгукнеться. Та якось ніхто не відзивається, тож прийшлося мені, „некваліфікованій", забрати слово. Шановна авторка починає від того, що живемо в половині двадцятого сторіччя, під знаком модернізму у всіх ділянках мистецтва, і зупиняється на модернізації сценічних дій. А далі вже описує дитячі театральні вистави, які вони є у нас, а якими повинні б бути. Мовляв, беруться до цього діла нефахові люди, що то влаштовують дитячі вистави або для „годиться", або для приємности, або, вкінці на те, щоб збагатити касу якоїсь організації. І далі слідують почерзі описи, як то „некваліфікований" режисер виводить на сцену дітей зовсім необізнаних із тією сценою, без розуміння акторського діла. Авторка є тієї думки, що театр для дітей повинні б створити фахові актори, а не самі діти.

Та й добре було б, якби по наших більших осередках існували драматичні школи для дітей.

Грандіозні та й які ж чудові мрії! І я, читаючи, усміхнулась до них. А ще, як подумала, що стільки у нас мистців сцени, по цьому (американському) та й по тому (канадійському) боці, то аж дух захопило мені. Ось тільки, що невидно, як зорганізують вони театр для дітей і почнуть грати. А водночас у драматичній школі вишколюватимуть малих акторів. Ні, що не кажіть, а такого в нас ще не було! Бо що це значить для артистів сцени?! Трішки доброї волі і все!

І все було б гаразд, якби авторка не вичислила була цілого ряду дитячих вистав, що відбувалися у Торонті, а між ними „Царівну-жабу" та „Лиса Микиту". З обома згаданими виставами їздили до Торонта боффалівські пластуни. І жаль мені чомусь стало отих малих боффалівських пластунят, що стільки мучились та й пріли кожної суботи на пробах. А потім ще й мерзли, як у холодну неділю, їхали з „Лисом Микитою" до своїх друзів, таких же малих пластунят — у Торонті. І навіщо було того всього?! Чи ж не найкраще було заждати на професійний театр? Одне лише те добро і зробили, що наштовхнули шановну авторку до написання цієї статті. Тільки, що авторка надто вже розмахнулась своїм пером. Може, крім деяких недотягнень, були у згаданих виставах і добрі сторони, чому ж тоді не згадати б про них? А щодо „Царівни-жаби", то ставила її навіть кваліфікована артистка сцени. І гарна була ота „Царівна-жаба" в обох своїх подобах і як царівна, і як жаба. Авторка признає дівчинці, яка грала ролю „Лиса Микити", що була дуже мила і знала текст напам'ять, одначе, на думку авторки, не віддала хитрости, підступної брехливости та злоби, бо цієї вмілости не вказав режисер. Та невже ця мила дівчинка, що грала ролю „Лиса Микити" могла б бути ще більш хитра і підступна, як вона була? А текст то таки вивчила знаменито (що дай, Боже, і деяким кваліфікованим акторам, тоді поменше суфлер хвилювався б). Та й костюми були бездоганні, а вже до декорації на обох згаданих виставах, то ті вже були прегарні.

Не берусь підтягати тієї постави до Бог-зна якої висоти. Безперечно, що недотягнення були, бо де ж їх немає. Та й правдою є, що деякі діти виступали на сцені уперше. Але, що ж! Так воно вже є на світі, що навіть кваліфіковані актори прийшли на світ маленькими немовлятками і колись теж мусіли бути на сцені „перший раз". І, якщо трішки попорпалися б у своїй пам'яті, то напевно пригадали б собі, що той їхній „перший раз" був у якомусь нашому Куликові, чи іншому Заболотові, тоді, як вони ще маленькими були. Бо той перший їхній невмілий виступ домінує над усіми пізнішими, хоч і вмілими, виступами. Бо той перший, невмілий виступ — це епоха в житті дитини. І хай ніхто не важиться гасити отого вогника, що блимає тоді в дитячій душі.

А тим більше, як діти виростають серед чужого довкілля. Тому то немає чого насмішливо ставитись до того, мовляв, батьки та й виховники раділи з дитячого виступу та що діти текст вивчили. Авже ж, раділи! Бо вони знають, як важко дитині, що весь день перебуває в школі, переходити з чужої мови на рідну. І тому то може дещо вибачливо дивились на деякі рухи дітей, а більш захоплені були отими вогниками, що блимали в дитячих душах. Таке ж захоплення і в мене буває, як сиджу на дитячих виставах. Та й не лише у мене, але й у всіх глядачів. Бо ж це грали діти для дітей, а не для мистців. А те, що діти ставлять п'єсу, щоб збагатити касу якоїсь організації, чи весь дохід призначають для наших дітей в Европі, це ж ніщо від'ємного, а навпаки. Ми ж не можемо дозволити собі на такий люксус, як „мистецтво для мистецтва". Бо ми нація в поході — і все, а навіть і мистецтво, мусимо посвятити вищій цілі. А вона одна-єдина у нас велика ціль — вільна Батьківщина.

Від щирого серця бажаю шановній авторці здійснення її прегарної мрії, тобто — зорганізування отого модерного, професійного театру для дітей. А покищо його немає та й не знати коли буде і чи взагалі буде. І не хто другий, а оті „некваліфіковані" режисери, оті трудолюбиві виховники, оті невтомні декоратори, далі ставитимуть дитячі п'єси. І дай же, Боже, педагогам отим сили у їхньому важкому ділі! А нам лише дивуватись треба, як ці люди витримувати можуть отой надмір праці. Це вже самовідречення, як люди посвячують отим нашим найменшим всі свої вільні хвилини, що лишаються їм поза заробітною працею. Ще й додати треба, що працюють зовсім безкорисно. А батьки, то ще й докладають до таких вистав, бо до них належить придбати костюми для своїх дітей. І побажаним є, щоб ці виховники далі працювали, бо інакше наші діти забудуть рідну мову і потонуть у чужому морі. Це ж таке ясне, що не лише звичайні смертельники, але й вибранці музи можуть зрозуміти, що людина, занесена буревієм далеко від рідної землі, пропадає для неї з хвилиною, як замовкне гомін рідного слова.

Теж саме було і на рідних землях, під чужою чайманщиною. І, якби ми не мали були по наших селах аматорських гуртків та й просвітянських хорів, то може й не було б тепер тієї України такої, якою вона там залишилась — боєва, невгнута.

А по німецьких таборах інакше було? Теж треба було закладати аматорські гуртки. Бо лише по деяких таборах були кваліфіковані актори і режисери — по інших же ту працю виконували оті — „некваліфіковані".

Та хочу зазначити, що не лише ми, українці, хворіємо цією хронічною недугою, але занепадають на неї і інші народи. Раз довелось мені бути на дитячій п'єсі, яку ставили німецькі шкільні діти. І хоч ця вистава була на багато нижчому поземі, як такі ж українські дитячі, таборові вистави, а проте німецькі батьки і вчителі раділи — і то ще як раділи!

Пані О. Гердан сама признає, що вистава „Лиса Микити" в цілому зробила миле враження. Чому ж тоді рецензія не зробила такого ж милого враження? Чи ж би шановна рецензентка не знала того, що рецензія теж повинна бути написана з почуттям мистецького смаку — щоб і підкреслити, що треба, і не образити нікого.

Питання виховання дітей — це одно із найскладніших життєвих питань і його не дасться поставити рубом. Бо ж недармо каже народна мудрість: „Діти ховати — то камінь глодати". І, на жаль, навіть наймодерніший модернізм мне всилі змінити тієї архаїчної правди.

КОНФЕРЕНЦІЯ І ЗБОРИ ІНСТИТУТУ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СССР У МЮНХЕНІ

В днях 23 і 24 липня ц. р. відбулася в Мюнхені наукова конференція Інституту для дослідження СССР. Загальна тема конференції звучала так: „Совєтська дійсність в світлі рішень XX з'їзду КПСС". На конференції виступали з доповідями: доц. Л. Дудін — „Загальні ідеологічні настанови в політиці колективного керівництва"; д-р Р. Якемчук — „Питання зовнішньої політики"; проф. д-р Г. Кох — „Проблеми національностей"; доц. В. Марченко — „Проблеми економіки СССР в аспекті 6-ої п'ятирічки"; проф. О. Юрченко — „Державне управління в СССР"; д-р Р. Карча — „Питання освіти і виховання".

В дискусіях виступали вчені різних національностей, як еміґранти з СССР і країн-сателітів, так і вчені вільного світу. Серед них було також багато українських дослідників і діячів, зокрема: проф. М. Ветухів, інж. Ф. Гаєнко, проф. Е. Гловінський, проф. О. Кульчицький, проф. П. Феденко, проф. О. Юрченко, проф. В. Дубровський та ін.

В доповідях і виступах було підкреслено необхідність дальшого дослідження Совєтського Союзу з різних сторін — економіки, культури, науки, релігії, політики, особливо в новій ситуації, яка склалася тепер за нової диктатури у відношенні до підкорених народів і до вільного світу. В напрямних, поданих у дискусіях і у доповідях, було усталено нові теми і проблеми для дослідження.

В днях 26-27 липня відбулися загальні збори членів Інституту. На голову зборів був обраний проф. М. Ветухів. Асамблея зібралася майже в повному складі; кілька осіб, які не могли приїхати з технічних причин, право голосу передали своїм колегам. Звіт про роботу Наукової Ради подав голова Ради проф. Мартос, звіт про роботу Дирекції Інституту — директор Інституту проф. Мерцалов, а фінансовий звіт — заступник директора доц. Вакало. Плян роботи на 1956/57 рік доповів проф. Мартос. Загальні напрямні пляну на ближчі три роки зробив голова Плянової Комісії проф. М. Міллер. В дискусії по цих доповідях виступало багато членів Асамблеї, які активно приймали участь в роботі Інституту, серед них українські вчені проф. проф. Феденко, Мірчук, Кульчицький та ін.

Звіт Наукової Ради та Дирекції був затверджений, а також схвалено й плян на наступний рік і напрямні на три роки. Асамблея прийняла невеликі поправки до статуту, ухвалила підготовити проєкт потрібних змін щодо поширення складу Асамблеї для представлення на наступні збори, а також провела вибори керівних органів. Прийнято заяву Директора Інституту Яковлева про його відхід з Інституту, у зв'язку з переїздом до ЗДА. На директора обрано проф. В. Мерцалова. Наукова Рада обрана в тому самому складі, що була й минулого року, а саме: проф. Б. Мартос, ред. Мірза Бала, проф. А. Зорґенфрей, проф. М. Декер, д-р С. Станкевич, проф. Я. Вакуленко, д-р Торосян, д-р А. Джапарідзе, ред. А. Намітоκ, д-р А. Верді Мурат і ред. П. Султан, і на час відсутности обрано заступників д-рові Намітокові — д-ра Р. Карчу і проф. Б. Мартосові — проф. І. Мірчука.

На наступний рік головою Наукової Ради обрано азербайджанського дослідника ред. Мірза Балу, а секретарем Наукової Ради проф. В. Мартоса. Крім того обрано три заступники голови Ради, а саме: д-ра С. Станкевича, проф. А. Зорґенфрея, ред. А. Намітока.

Треба відзначити, що робота Інституту з року на рік поліпшується, розвивається і допомога, яку для неї робить американська громадськість, є дійсно шляхетною і важливою для вивчення Совєтського Союзу, бо допомагає народам вільного світу пізнавати СССР і сприяти боротьбі за свободу народів у всьому світі.

Подав доц. І. Б.

ЩО БАЧИЛИ І ЧУЛИ РАБІНИ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

канських гостей були просто клинами „в живі очі". Бракує релігійних книжок, але ж совєтський уряд, мовляв, готовий був завжди допомогти в цій справі, тільки... самі жидівські рабіни не виявили ніякої ініціятиви в цьому напрямку. Друкувати літературу в жидівській чи гебрейській мові — прекрасна ідея, але хто її буде читати, коли молодь не тільки не вміє читати по-жидівськи, але не хоче й чути про це; зрештою для здійснення цієї ідеї бракує таких технічних можливостей, як... черенки. Ведення релігійних шкіл — прекрасно, але ж шановним гостям із ЗДА повинно бути відомо, що совєтські закони все навчання молоді до 17 років життя передали компетенції держави; зрештою, вся справа не в школах чи вчителях, а таки в браку учнів, охочих вчащати до таких шкіл. Можливість культурного розвитку? — Алеж у Москві не може бути багато різних культур, а є тільки одна; якщо дозволити жидам у Москві розвивати свою культуру, то з таким же доманганням виступлять, наприклад, узбеки, які... теж живуть у Москві. Справа еміґрації жидів до Палестини чи взагалі з СССР? — Цілком неактуальна, за словами Приходькова, бо навіщо жидам еміґрувати, коли вони мають в СССР повну свободу національного розвитку і т. д.

З'ясовуючи американським рабінам так „дотепно" проблеми жидівської меншини в СССР, МВД, як і Рада в справах релігійних культів, обставили їх своїми постійними „провідниками", „перекладачами" і взагалі „опікунами", які навіть замикали американських рабінів по синагогах, щоб, мовляв, не докучали їм совєтські жиди непотрібними запитами, і взагалі всіляко дбали про те, щоб вони „не стрефнилися" зайвим контактом із своїми співвизнавцями в СССР.

Все ж таки, не зважаючи на всі „опікунчі" заходи МВД, американським рабінам пощастило в багатьох випадках скомунікуватися з совєтськими жидами і дізнатися не тільки про те, яких жахливих переслідувань вони зазнавали, але й про те, в якому страху живуть ще й тепер. Почули американські рабіни, як жилося жидам в добу „Грізного" (Сталіна), як один лист, написаний до ЗДА, ставав безплатним білетом на Сибір, як засуджувано жидів на десятки років концентраційного табору за те, що вони звернулися за дозволом на виїзд до Палестини. На запит американців, як віруючі жиди в СССР можуть толерувати між собою і навіть під час відправ у синаґозі шпигунів, відповідали запитувані тільки здвигненням плечей. Багато совєтських жидів нарікало на те, що їхні рабіни виконують без спротиву всі вимоги совєтської влади.

Залишили американські рабіни своїх співвизнавців у Совєтському Союзі з почуттям безнадії. „Я виїздив з СССР, — пише д-р Керцер, — з болючим почуттям, що релігійним силам майже неможливо встоятися проти сил безбожництва на цьому хитро розподіленому полі бою. Вся державна машина, всі виховні й пропаґандивні установи, все мистецтво й література вишикувані одностайним бойовим фронтом проти релігії". Не може бути й питання про те, хто переможе в цій боротьбі, — кінчає він.

Якщо американські рабіни зроблять правильні висновки з того, що вони бачили й чули, то вони спричиняться видатно до перемоги правди, що з дияволом ані пактувати, ані іти на коекзистенцію не вільно.

Свято абсольвентів „Рідної Школи" в Ню Гейвені.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Гейвен, Конн.

Наші абсольвенти

Місяць травень і червень це важкий, а рівночасно і радісний сезон закінчення шкіл. Сотні тисячі молоді кінчає в тім часі різні типи шкіл та входить в практичне життя. Між ними буває багато і української молоді в кожній місцевості, де тільки живуть українці.

В невеликій українській громаді міста Ню Гейвену закінчило цього року п'ятеро учнів Українську Рідну Школу, а п'ятеро старших закінчило вже свої університетські студії в різних високих школах ЗДА. Українці Ню Гейвену горді зі своїх дітей, які, не зважаючи на тяжку працю і різні невигоди, таки дійшли до своєї мети.

І.

Свято Перших П'ятьох Абсольвентів Рідної Школи при церкві св. Арх. Михаїла.

Вже сім років працює та гарно розвивається в Ню Гейвені Товариство Рідна Школа. Сьогодні під керівництвом двох учителів вчиться в тій школі 87-ро дітей. Рідна Школа має багато цінного мастку, між іншим бібліотеку з 800 книжок і т. п.

20 травня ц. р. Рідна Школа випустила п'ятеро перших своїх абсольвентів: Дарію Городецьку з відзначенням, Ольгу Горечко з дуже добрим поступом, Стефанію Антоняк, Євгенію Козак та Северина Палидовича з добрим поступом.

З цієї нагоди Управа Рідної Школи при співпраці пароха о. Степана Чомка влаштувала величаве свято, що тривало весь день. Рано відбулося Богослуження у намірені абсольвентів при великім здвизі народу. Отець Чомко в прекрасній проповіді підкреслив вагу цього свята, дав признання Управі школи і абсольвентам за великий труд і витривалість в праці і зазначив, що кошти виховання рідної української інтеліґенції, котра є душею і мозгом нації — ніколи не є завеликі. Отець Чомко поблагословив абсольвентів на нову дорогу життя в служінню Українській Церкві і Укр. Народові. Всі абсольвенти приступили до Св. Причастія. По Богослуженні о. Парох в асисті сотрудника і катехита Рідної Школи Сов. о. В. Рейнаровича роздав на пам'ятку абсольвентам великі молитовники та ікони Св. Патрона Арх. Михаїла.

Спільною знімкою зі своїми душпастирями абсольвенти закінчили святочно-релігійну частину в церкві.

По полудні в найкращій гостинниці Ню Гейвену в замку "Castle" відбулася офіційна частина свята. На програму склались: промова голови Т-ва Рідної Школи В. Снігуровича і презентація абсольвентів; реферати всіх п'ятьох абсольвентів під гаслом: „Служіння Україні"; роздача дипломів і нагород (кожне одержало 4 том. комп. „Кобзаря"; бенкет з чотирма промовами і забава з танцями для молоді.

Це оригінальне свято було переведене дуже взірцево і викликало велике вдоволення серед півторасотні присутніх гостей. Найбільша заслуга в організуванні цього свята належиться п. І. Городецькому, голові Педаг. Ради Рідної Школи, відтак п. В. Снігуровичеві, голові Т-ва Р. Ш. та учителям: п. Любові Данилович і п. М. Заклинському.

Всім Школам Українознавства в ЗДА щира рада іти слідами Ню Гейвену.

II.

Друга категорія нюгейвенських абсольвентів з весни 1956 р. це вже п'ятеро дорослих людей, що саме здобули професійні дипльоми в різних університетах в ЗДА:

1. Д-р Іван Кизик, диплом дентистично - медичного Н. Й. Університету. Давніше вже закінчив він дентистичний факультет в Берлінському Університеті та завершив його відтак докторатом у Гайдельберґу (1949). Плянує відкрити свою дентистичну робітню в Ню Гейвені.

2. Мгр. фармації Ярослава Кравчук, давніше абсольвентка Фармацевт. Відділу УТГІ в Німеччині, тепер закінчила фармацевт. школу поновним дипльомом в Ню Йорку.

3. Б. М. Юрій Цибрівський, давніше закінчив музичну консерваторію у Відні, тепер абсольвентував музичну школу в Єйл університеті в Ню Гейвен.

4. Б. С. Ніна Федорович закінчила з відзначенням хемічний відділ у Смитс Каледж, Масс.

5. Б. А. Богдан Данко (давніше Б. Шмата) закінчив школу дипломатичних наук в університеті Конектікат — в місті Стора коло Гартфорду.

Рівно ж двоє українців в минулому році (1955) одержало свої дипльоми на Єйльському Університеті в Ню Гейвен, а саме:

Мгр. Мирослава Томоруг одержала "Master of Arts" диплом зі східньо-европейських наук.

Б. А. Юрій —Храневич закінчив студії політичних наук.

Зет.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО ФІЛОСОФІЮ ГАЙДЕҐГЕРА

У довшому конспекті доповіді д-ра В. Рудка в УВАН з дня 3 березня 1956 р., уприлюдненому в „Свободі" дня 7 серпня 1956 р., подана аналіза етики в філософії Гайдеґґера на тлі його екзистенціялізму. Не мавши змоги бути приявним на тій доповіді і взяти участь в дискусії на заторкнені проблеми філософії Гайдеґґера і насвітлювання її шановним доповідачем, хотів би я цією дорогою вказати на одне основне розумування Гайдеґґера, що ним він підмуровує ілюстративно екзистенціональний страх чи жах перед зничевінним, який є засновком тієї філософії.

Якщо не помиляюсь, то було це в р. 1926, коли Гайдеґґер став ректором університету в Гайдельберзі. Його тодішня інавґураційна доповідь у рямках екзистенціялістичної філософії вийшла окремою брошуркою. Мені врилась в пам'ять ось яка аналогія цього засновку з певною математичною формою, а саме: O × H = O. Він толкував це рівняння словами, що „ніщо нівечить щось до нічого". Рахункове ж толкування цього математичного рівняння є відмінне. А саме: ао я якесь щось (H) ані одного разу (O) не візьму, то не матиму нічого (O), або це ніщо (O) H-разів візьму, то теж не матиму нічого (O). Отже, не може бути мови про те, що „ніщо" (O) було б встані нівечити „щось" (H). А помилковість в засновку мусить вести до помилковости в висновку навіть тоді, коли в тоці витягування висновку з такого засновку додержується бездоганно всіх законів логічного думання.

В. Косаренко-Косаревич

Юліян Бескид

ПЕРЕВІЗНИК ПЕТРО ДЕРКАЧ

(Із циклу „Мої приятелі рибалки")

Зовсім не був учений, навіть підписатися не потрапив, — таким був перевізник Семко Деркач.

Торішнього року весняна повінь розмела його хату й він самий залишився над глибоким яром Срібнолентого. Залізний стовп, що до нього була прикріплена груба поромова линва, криги вигнули в обарінок, але разом ще з хатою пропав сімлітній син Семка та його дружина.

Люди, такі як Семко, не вміють навіть в обличчі найбільших жахіть плакати, попадати в зневіру або бунтуватися.

Природа й закони життя дуже часто сильніші від найглибших університетських освіт; усе ж природа найближча до рук свого Творця.

Сонце в горах дуже ласкаве; ще лежала біла піна, як залишки з грубезних криг, ночі теж були ще холодні, але Семен Деркач не знав і не хотів відпочинку.

Властиво треба було побудувати лише дві стіни й спереду загатити якимись воротами та й наша хижа (так на Лемківщині кажуть про хату) була готова.

Їсти варили ми на вільному, а спати лягали на горищі з грубих смерекових поперечок; м'який мох накритий веретою за подушку й теплий кожух звідкілясь об'явився, коли, навіть скрутившись у клубочок, не годен було від холоду заснути.

Четверта стіна була в скалистих видовбинах, рівна й гладка, мов з чистого мармору.

Ані лісу, ані другого берега ріки не видно було з сірої мряки. Перше, що ми вдвох з Семеном робили — завжди зранку милися зимною водою, що виплювала із скали. До пояса, бо це, так мовив Семко, дає здоров'я, силу й молодість.

— Зимна вода, натирання, щоб аж кров горіла.

Потім треба було громадити багаття, якого завжди багато було вздовж ріки, пекти на брилці рибу або на прутику кукурудзу, і щойно з того починався робочий день.

Якорі витягнути з води, розвісити до сонця довжелезні сіті, окуні перекинути до іншого лозового коша й віко прикрити каменем, а білу рибу зсипати до конійного мішка.

Дзвенів ретязець на ланцюгу й линва натягнулась на поромі, — дві фіри з кіньми, господарі й три жінки в білих, як сніжок, хустинах на головах, з кошами в руках; — трішки скосом сунувся по воді пором, а Семен стояв на передi та лише жердкою рівно до того берега людей перевозив; своїм з діда-прадіда поромовим мостом.

Одно ще, щоб не забути, саме те, що мене з першим моїм великим рибалкою й приятелем моїх наймолодших літ зв'язало, з тією чистою, як завжди чиста рання роса, шляхетною, п р а в д омовною людиною, учителем усякого наймудрішого природознавчого знання та твердим учителем суворих законів життя на довгі роки з'єднало: правду сказати, те все діялося півсторіччя тому назад.

Про самого добрягу Семка Деркача написав я кілька новель, а втім його всеньке життя велика новеля. Його розум, його кришталеве серце, поведінка вдома й при праці, при столі, наче за княжою гостиною, чистота душі й чистота слова та дар переповідати про такі чуда-дива в природі, що й найбільш учені мудреці в своїх книжках цього написати не вміють.

У тих давноминулих часах були в наших містах усі школи з польською мовою. А ми, малі школярі, ніяк того не хотіли й не бажали, щоб ще й молитву по-польському мовити. Напам'ять ми знали всю свою молитву; навіщо дітям Бескидської княжої країни, якоїсь чужини?

— „Крульова корони польскей, мудль ссн за намі" — велів учитель десять разів голосно мені восьмилітньому школяреві говорити.

І за кожну „крульову" припечатав на мою праву руку гострим кінцем довгої лінійки той педагог десять синіх смуг, посинівши сам зі злости, зловив мене гостро за праве рам'я та викинув за двері зі школи.

— Що тепер починати? — так бодай розум каже.

— У кого є тато чи мама, то вони повинні тим пожуритися. А мій батько помер, як мені почався п'ятий щойно, і моя мама мала ще семеро дітей та була далеко на селі. Моя тітка, що мене привезла до міста до школи, теж має ще десятеро своїх; вони всі рідні, а мене завезли до тети лише на виховання.

Він не смажив би мене гострою лінією, — сльози цюрком заливали мені лице й праву долоню треба було держати під лівою пахою.

— Чом не б'є тих, що мають батьків, мають нові книжки, неполатані штани, білу сорочку, всякі образочки та всякі забави й гри?..

Перепрошую чемно — це аж ніяка тенденція, що закриває на новелістику або намагання переяскравлювати дійсність.

Семенові вода вкрала сина; учитель вибив мене за впертість; якби я справді хоч дрібку винен був, що я впертий лемко.

Хіба ж я того десь у школах навчився або це зле, коли вода змете, мов пірце, хижину та вже мурашкою довжаться руки в праці.

Або, яка в тому провина, що в лемка тверда душа й він ще сто разів упаде й сто разів ще сильнішим двигнеться.

А той мій прибраний батько і мій вчитель природньої мудрости та мій золотий приятель перевізник Семко Деркач мене знайшов на цій зеленій, поміж високими колосками жита, стежці; онде біла церква над яром Срібнолентого, і далі ще княжий замок, у ліску княжа криниця та соколині скелі.

— Князь добрий і великий та був мудрий, Роман — оповідав, було витягнемо повні сіті риби та м'яко беремо в обі руки, й торочить Семен поза далеку північ, бо й Віз на зоряному небі вже поїхав догори дишлем і Молочна Дорога розділила зорі надвоє і в комишах уже не кумкають жаби, лише якась тяжка хвостата біда таляпає по сріблом посіяному дзеркалі ріки й полошить малі риби.

— Це сом так до місяця кусається, — кінчить Семко працю, рівняє очка в сітях, занурює коші з рибою в річковій загороді, — ми його підхитримо, не буде людям красти малі каченята й гуси.

— Оця безнастанна боротьба між людьми та й у природі, — йдемо стежкою поміж високі скелі, а кожна в місячному сяйві, як палата з високими вежами, або якісь зачаровані постаті під ряд поставали й коли все засне в природі, ці лицарі стануть на раду й будуть золотим мечем, що глибоко захований в підземних льохах під княжою палатою, онде під тою, стрункими смереками вкритою горою; — вони тим мечем, що руків'я горить у самоцвітах, вузла розтинатимуть, бо кожний з цих вузлів — це поневолене право народу, черговий — це свобода має зав'язані очі... кайдани...

Не лише розпізнавати всі роди риб і всякої водяної істоти вчив мене малого хлопця Семко Деркач, але й найкращі псальми Давида один за одним напам'ять вивчав мене терпеливо й пестливо, взявши на коліна, як свого сина, на пальцях моїх рук числив і рахував усі вузли, що окутують добро, правду, справедливість...

Членство в Українському Народному Союзі — це ваш національний обов'язок і особистий інтерес! Вступайте в члени У. Н. Союзу!

ПІСЛЯ ВИБУХУ ДИНАМІТУ В КАЛІ

Вибух сімох авт з динамітовим вантажем в Калі (Колюмбія) спричинив жахливі спустошення в згаданому місті. На фото: розшуки за вбитими і раненими.

Москва, визискавши Польщу тепер „помагає" їй

Варшава. — Булганін мав запропонувати під час свого останнього перебування у Варшаві поміч Польщі у висоті 25,000.000 долярів, здебільша у формі совєтських товарів першої потреби. Поляки, очевидно, вхопились за цю пропозицію, але справа ще не перейшла через деталізацію совєтськими і польськими фахівцями. Москва, пише преса, рішила прийти Польщі „з допомогою" під враженням сильного невдоволення в Польщі низькою тамошньою життьовою стопою та взагалі загальною нуждою, як також відсутністю найпотрібніших предметів загального вжитку. При цій нагоді західня преса стверджує, що Москва, як в усіх фактично окупованих нею країнах, від першого дня окупування Польщі систематично грабувала її і далі грабує. Комуно-польський уряд мусів зобов'язатися постачати Москві щорічно 11,000.000 тонн шлезького вугілля, при чому 3,000.000 тонн ішли зовсім безплатно у постаті безконечних „воєнних репарацій" (наче б Польща була у стані війни з Совєтами!), а за решту теж невідомо нікому, як розплачувалась. Тепер буцімто польські комуністи випросили свого „старшого брата", і той платитиме за тих 8,000.000 тонн вугілля за міжнародною ринковою ціною. Чи поляки будуть захоплені імпортованими з СССР товарами першої потреби, які стоять на дуже мізерному рівні своєю якістю — теж дуже сумнівно.

Короткі Вістки

● **Урядові війська Еквадору** зайняли після бою з збунтованими вояками столицю провінції Манабі, Портовієйо. Повстанські збройні сили відступили під проводом полк. Артуро Давіля до міста Чопе. Крім міста Чопе, повстанці бороняться ще в місті Хіпіхапа.

● **Італійська корабельна лінія**, що була власником корабля „Андреа Дорія", виступила з новим твердженням, що причиною катастрофи був фальшивий поворот корабля „Стокгольм". Крім того, твердять італійці, „Стокгольм" плив 20 миль на північ від визначеної для плавби траси.

● **У Франкфурті**, в Зах. Німеччині відбувся в минулий вівторок „Церковний День" для заманіфестування „єдности всіх німців у Бозі". Східньо-німецький уряд не робив перешкод виїздові до Франкфурту коло 20,000 німців. Коло 50,000 прибуло з інших західньо - німецьких міст, а багато тисяч молоді розтаборились за містом. В кінцевій Богослужбі на підміському летовищі взяло участь пів мільйона осіб.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ШИКАГО, ІЛЛ. — Збори Б-ва св. о. Николая Відд. 106, відбудуться в неділю, 19-го серпня, о год. 12-ій вполудне, в Домі Відділів УНСоюзу, 843 N. Western Ave. Просимо членів і членкинь прибути і вирівняти свої вкладки. Суспендованих членів просимо прибути і вирівняти залеглість. Рівнож повідомляємо всіх членів, що цього року припадає 50 років існування нашого Б-ва св. о. Николая Відд. 106 УНСоюзу, тому просимо прибути на збори та обговорити справу відсвяткування ювілею. — Г. Дацьків, фін. секр.; М. Попіль, кас.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во ім. І. Франка Відд. 83, повідомляє своїх членів, що місячні звичайні збори відбудуться в суботу, 18-го серпня, о год. 6-ій веч., в домі Т-ва Укр. Горожан, 847 Норт Френклин. Проситься членів сповнити свої обов'язки та платити точно вкладки на зборах і не наражувати себе на суспенду. — С. Чорномаз, секр.

РАРІТАН, Н. ДЖ. — Повідомляється членів Б-ва св. Арх. Михаїла Відд. 332, що місячні збори відбудуться в суботу, 18-го серпня, о год. 7-ій веч., в У. Н. Домі, 10 Колфакс вул. Проситься всіх членів прийти на збори. — М. Сірман, рек. секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Місячні збори Б-ва св. о. Николая Відд. 5, відбудуться в суботу, 18-го серпня, о год. 7:30 веч., в залі укр. кат. церкви Чесного Хреста, 37-09 — 31 Ave. Просимо всіх своїх членів і членкинь прибути на збори бо є важні справи до рішення. В-во св. о. Николая звертається до всіх українців і українок, які живуть в Асторії, щоб вписали до 5-го Відділу себе і своїх дітей. Просимо також довгуючих заплатити залеглість. — І. Сидор, предс.; А. Климишин, кас.; П. Барнич, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Т-во Клюб Поступовий, Відд. 70, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в середу, 15-го серпня, о год. 7-ій веч. в У. Н. Домі, 433 Hoboken Ave. — П. Костик, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Т-во Укр. Січ Відд. 170, повідомляє, що збори відбудуться в п'ятницю, 17-го серпня в приміщенні У. Н. Дому, 433 Hoboken Ave. Обов'язком кожного члена прийти і вирівняти свої вкладки. — І. Грабар, секр.

CLEVELAND, O. — St. Mary's Lodge, Branch 112 will have their monthly meeting Sunday, Aug. 19, 1956 at the St. Peter & Paul Church Hall after the 3rd and 4th Mass. There are still dividend checks that have not been claimed by members, we are asking all those that have not taken their checks to do so as soon as possible as they will be sent back. We ask all members to cooperate in this matter. — A. M. Cooper, Secretary.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Б-ва св. І. Хрестителя Відд. 270, відбудуться в суботу, 18-го серпня, о год. 7-ій веч., в домівці У. Н. Дому при 433 Hoboken Ave. Проситься довгуючих членів прибути на збори і заплатити місячні вкладки до Б-ва. — В. Бутковський, рек. секр.

ТАРЗАН, ч. 3718. Легка здобич.

Прийшовши до притомности, люди нагло почали стріляти, але це було без наслідку, бо Тантор поніс Тарзана до лісу.

Слон відійшов далеко до схованої галявини, а тоді положив мавполюдину на м'яку траву.

Та Тарзанова радість з утечі була коротка. І надалі зв'язаний він безрадно лежав, виставлений на небезпеки джунглів.